

ÇOCUK HAKLARI VE YOKSULLUK

Prof. Dr. A. Gürhan Fişek

Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar
Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı

<http://www.fisek.org>

Faks. 0312.395 22 71

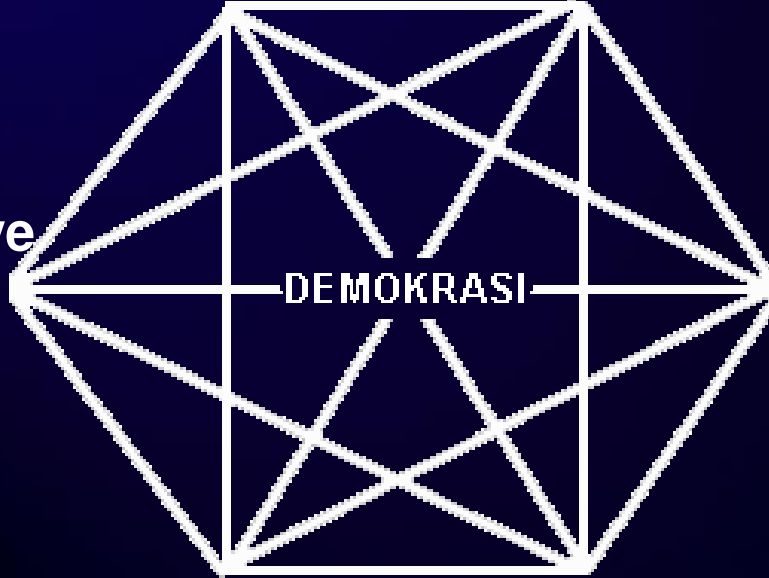
İnsana verilen değerin bileşik göstergesi

Hak arama ve
örgütlenme
özgürlüğü

Güvence

Sağlık

Çalışma hakkı
ve işsizliğin
önlenmesi

Bilme hakkı

Gelir düzeyi

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**18 yaşından küçükler
bu sözleşmeyle
çocuk olarak tanımlanır
(M1).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuklara,
ırk, renk, cinsiyet, dil,
siyasal ya da başka düşünceler,
ulusal, etnik ve sosyal köken,
mülkiyet, sakatlık vb nedenlerle
ayırım uygulanamaz
(M 2).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun yararı,
bu sözleşmenin
temel düşüncesidir
(M 3).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Her çocuğun
hayatta kalma ve gelişmeyi
içeren
temel yaşama hakkı vardır
(M 6).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Nüfusa yazılmaya
yurttaş sayılmaya,
ana-babasını bilmeye
hakkı vardır
(M 7).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun kimliğini koruma
ve yoksunluğu ile
mücadele hakkı
(M 8).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun ana-babasından
ayrılmama hakkının
ayrıkçı durumları**

(M 9) :

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Ihmal ve istismar

Ailenin parçalanması

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocukların yurt dışına
kaçırılması ile mücadele**

(M 11)

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun kendini ilgilendiren
her konuda görüşlerini ifade
etme hakkı**

**(Görüşlerini oluşturma
yeteneğine sahipse)**

(M12)

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Düşüncesini
özgürce açıklama hakkı
(M 13).**

*** Yazılı, sözlü, basılı, sanatsal**

biçimde vb

*** Kısıtları var.**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Düşünce, vicdan ve din özgürlükleri hakkı (M 14).

- * Ana baba ya da yasal koruyucusunun
yönlendirme hakkı
- * Kısıtları var.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Dernek kurma ve barış içinde
toplanma özgürlüğü
(M15).**

*** Kısıtları var.**

***Kısıtlama işlemlerine katılma ve görüş
bildirme olanağı var.**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Özel yaşantısına karışamama ve
onur-itibarına haksız
saldırılmama ve bunlara karşı
yasal koruma
(M 16).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Sosyal, ruhsal ve ahlaki esenliđi
ile bedensel ve zihinsel sağlığını
geliřtirme; bilgi belge edinme;
kitap üretme ve yayma, zararlı
olanlara karşı korunma**

(M 17)

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun yetiştirilmesi ve
gelişiminin sağlanması
sorumluluğu
(M 18) :**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

- Anne babanın birlikte sorumlu olması önceliklidir.

- *Durum gerektiriyorsa yasal vasi*

- Taraf devlet bu kişilerin sorumluluklarını yerine

getirmelerine yardım eder; bu

yardımı yapacak kuruluşların

eylemlerini ve hizmetlerinin

gelişmesini sağlar.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çalışan ana-babanın
çocuklarının da
yetiştirilme ve gelişiminin
sağlanması için devletçe
gerekli önlemler alınır
(M 18).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun ihmal ve
istismarına karşı,
yasal, idari, sosyal, eğitsel ve
adli önlemleri de içeren
sosyal programlar düzenlenir
(M 19).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Aile çevresinde kalmasında
sakınca görülen çocuklar,
devletten özel koruma ve
yardım görme hakkına
sahiptir**

(M 20) :

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Bunun araçları :

- a. Bakıcı aile yanına verme
- b. İslam Hukukunda kefalet
- c. Evlat edinme
- d. Çocuk bakımı amacı

güden uygun kuruluşları

yerleştirilme.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun evlat edinilmesinde
onun yüksek yararı temel
alınmalıdır
(M 21).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Mülteci statüsü kazanmaya çalışan
ya da mülteci sayılan çocuğun,
haklarını kullanması amacıyla,
koruma ve insani yardımdan
yararlanması için önlemler
alınmalıdır
(M 22).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Zihinsel ya da bedensel
özürlü çocukların hakları
(M 23):**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Zihinsel ya da bedemsel özürlü

çocukların,

a. Çırakların günlük çalışmasüreleri

12 saa ile sınırlandırıldı

b. Gece çalışmaları yasaklandı.

c. Çırakla, geceli gündüzlü işverenin yanın

kalmaktaysa, kız ve erkek çıraklar için

ayrı ayrı yatakhaneler kurmakla yükümlü

tutulduklar.

d. Çocukların okuma-yazma

öğrenmek için okula gitmeleri

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**En iyi sağlık düzeyine kavuşma,
tıbbi bakım ve rehabilitasyon
hizmetleri veren kuruluşlardan
yararlanma hakkı
(M 24).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Sağlık hakkı (M 27)

Bebek ve çocuk ölüm oranlarının düşürülmesi

temel sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi yoluyla

medikal yardımın ve tıbbi bakımın sağlanması

sağ beslenme, temiz su sağlanması, çevre kirlenme

yararlarını da önleyerek, hastalık ve yetersiz bes

Koruyucu sağlık bakımlarının, ana-babaya reh

hizmetlerinin geliştirilmesi için uygun önlemler a

Başta anne-babalar tüm toplum kesimlerinin ç

anne sütü ile beslenmenin yararları, toplum ve ç

ulusunda bilgilendirilmesi ve eylemli kılınması,

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Korunma ve bakım altına
alınmış; bedensel veya ruhsal
tedavi gören çocukların
gözetilmesi
(M 25)**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Sosyal güvenlik hakkı
(M26)

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Yeterli yaşam düzeyine erişme hakkı (M 27)

Bunun sağlanmasında öncelik ana-ba üstlenen kişidedir. Devlet de olanaklar gerçeleşmesine yardımcı olur.

Eğer çocuk ve onun bakımını üstlenen bu iki ülke arasında anlaşma ve bunda bağitlanır.

Bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuğun Eğitim Hakkı (M 28)

- * Okul disiplini insan saygınlığıyla
- * Herkesi okur yazar olması, çağdaş ve bilimsel-teknik bilgiye sahip olma
- a) Uluslararası işbirliğinin sağlanması
- b) Gelişmekte olan ülkelerin desteklenmesi

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuğun Eğitim Hakkı (M 28)

*** İlköğretim herkes için**

zorunlu ve parasızdır.

*** Tüm çocuklara açık olan**

ortaöğretim, genel ve mesleki

olmak üzere iki biçimde

gerçekleştirilir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuğun Eğitim Hakkı (M 28)

- * Eğitim ve meslek seçiminde rehberlik erişebilebilir hale getirilir.
- * Okulda devamın sağlanması ve terk oranının düşürülmesi üzerinde çalışılır..

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Eğitimin Amacı (M 29)

- * Doğal çevreye saygının geliştirilmesi.
- * Çocuğun anlayış, barış, hoşgörü, cinsiyet eşitliği, insanlık ve insanlar arasında dostluk ve bunları sürdürme.
- * İnsan haklarına ve temel özgürlüklere.
- * Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, çocuğun yaşadığı veya geldiği kök-ülkesine, kendisinden farklı uygarlıklara saygıya.
- * Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve fiziksel gelişimine.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Azınlık ya da yerli grupların
kültürel ve dinsel hakları
korunmalıdır (M 30).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun dinlenme,
boş zaman değerlendirme,
oynama,
kültürel ve sanatsal çalışmalara
katılma hakkı tanınmalıdır
(M 31).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocuğun,
ekonomik sömürüsüne,
her türlü tehlikeli işte
çalıştırılmasına karşı korunması,
çalışmadan ötürü
eğitimine ve sağlığına
zarar gelmesinin
önlenmesi gerekir**

(M 32).

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Bunun yasal, yönetsel, sosy

İşe kabul için en düşük y

Çalışma süresi düzenlenir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocukların,
uyuşturucu ve psikotrop
maddelerin kullanılması,
üretim ve kaçakçılığından
uzak tutulması sağlanmalıdır
(M 33).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Cinsel sömürü ve suistimalden korunma hakkı (M 34)

Fuhuş

Cinsel faaliyete kandırılma

Pornografi

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Çocukların kaçırılması,
satılması,
fuhşa konu olmalarının
önlenmelidir
(M 35).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Esenliğine zarar verecek
başka her türlü
sömürüden korunmalıdır
(M36).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Çocuđu

özgürlüğünden yoksun

bırakmanın koşulları

(M 37) :

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

Özgürlüğünden Yoksun Bırakma

a. Yasadışı ve keyfi biçimde özgür

b. İşkence vb zalimce insanlık dışı

ve ceza uygulanamaz.

c. Suçları ne olursa olsun, ömür b

d. Ancak yasalara uygun olarak v

cezası verilebilir.

e. Özgürlüğünden yoksun bırakılan ço

Savcı ve vasıtlarının gereksinmelerine

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Silahlı çatışma halinde
çocuğun durumu
(M 38):**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Silahlı çatışma mağduru
çocuğun
sağlığına kavuşturulması,
özgüvenini ve saygınlığını
geliştirici bir ortamda
gerçekleştirilir
(M 39).**

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi

**Ceza yasasını çiğnediği
öne sürülen çocuğun,
yeniden topluma kazandırılması ve
toplumda yapıcı rol üstlenmesi
hedeflendiğinden,
taşıdığı saygınlık ve değer duygusu
geliştirilmeli; başkalarının da insan
haklarına ve temel özgürlüklerine saygı
duymasını pekiştirecek nitelikte
davranılmaya hakkı vardır.**

(M 40).